

כניסת שבת: 18:01
 יציאת השבת: 19:03
 לדעת ר"ת: 19:40

אורי וישעי

ד"ת לעילוי נשמת הסבתא מרת מרים ארביב בת עזיזה ז"ל

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
 עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה-050-4136465 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

דברי תורה כחדשים

פרשת האזינו, ראויה הייתה להיקרא שירת התורה, היא השירה שנצטוונו לכותבה, ככתוב "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" (ל"א, י"ט), ופרש"י "האזינו השמים עד וכפר אדמתו עמו". וחז"ל למדו מכאן מצות כתיבת ספר תורה. כפי שכתב הרמב"ם (פ"ז הלכות ס"ח ה"א) "מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו, שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה". ומנין שצריך לכתוב את כל התורה ולא רק את "השירה הזאת"? פירש הרמב"ם שם "כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו, לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות".

ולכאורה קשה, אם המצווה לכתוב את כל התורה, מדוע לא כתבה התורה בפירוש שיש לכתוב את כל דברי התורה, ולא באופן מטעה כאילו המצווה לכתוב רק את דברי השירה הזאת? נראה שהתורה באה להדגיש את החלוק בין תורה לשירה, התורה היא הוראה משמים, והשירה היא שירת האדם, תחילה ניתנת התורה במתנה משמים, עד שהיא נקלטת בלבו של הלומד, ונעשית חלק מהויתו, עד שנקראת תורה דיליה שנאמר: "כי אם בתורת ה' חפצו, ובתורתו יהגה יומם ולילה", ומובן הכתוב הוא, שבתחילה נקראת תורת ה', ואח"כ נקראת תורתו - שלו (קדושין לב:). נפשו מתפעמת מיופיה ומקדושתה של התורה, עד שמתעלה הוא למדרגה שיכול לשיר מתוך נפשו את שירת התורה.

לפי זה מובן המשך הפסוק "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם", ועוד נאמר: "וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמם" שמדגיש את צד הלימוד של התורה להכניס באוזניהם שהדברים יהיו יוצאים מפייהם, ואז ממילא יהפכו לשירה. ובאמת כל התורה נקראת שירה (עיי' בנצ"ב בהקדמתו לתורה), הרב קוק זצ"ל היה אומר: "כמו שיש חוקים בשירה, כך יש שירה בחוקים", אפשר לומר, ששירת החוקים תבוא ממי שהחוקים הפכו חלק מחייו, ואז כולו אומר שירה. אלא שצריך להפוך את החוקים הכתובים לשירה, ושירת האזינו היא דוגמא לכך, והשאיפה צריכה להיות שכל התורה תהפך להיות אצלו בחינת שירה, וזה מה שרמזה לנו התורה במצות כתיבת ס"ת, שיש לכתוב את השירה, ושאר התורה בגלל שאין כותבים את התורה פרשיות פרשיות, היינו שצריך לחבר בין פרשיות התורה ולא לנתק אותן משירת האזינו, ואז נהפכת כל התורה כולה להיות שירה

שחת לו לא, בניו, מומם, דור עקש ופתלתל (לב, ה)

על פסוק זה העיר מרן רבנו החפץ חיים ז"ע אם אדם נוהג שלא כדין ומזלזל במצווה מן המצוות - ואפילו מורה התר לעצמו לבטל מנהג שנשתרש ישראל - עליו לדעת שהוא שיחת לא רק לו לעצמו, אלא גם "בניו מומם": הוא פוגם ומשחית גם את בניו אחריו. שאם האב מוותר על קיום מצווה "קלה" - הוא פותח בכך פתח לבניו לזלזל גם במצווה "חמורה", וכתוצאה מכך יגדל חלילה בישראל "דור עקש ופתלתל".

אף-על-פי שהם מלאים מומים קרויים "בנים" (בנים לה', ככתוב: "בנים אתם לה' אלהיכם" - דברים יד, א); דברי רבי מאיר, וכן היה רבי מאיר אומר: אם כשהם מלאים מומים, קרויים "בנים"; כשאינן בהם מומים - על אחת כמה וכמה! כיוצא בו: "זרע מרעים, בנים משחיתים" (ישעיה א, ד). אם כשמשחיתים, קרויים "בנים"; אילו לא היו משחיתים - על אחת כמה וכמה!.

שובה ישראל, עד ה' אלוך

מקשים מדוע נאמר בפסוק עד ה' אלוך? ללמדך שהכל נתבעים לעשות תשובה, שאין אדם הפטור מן התשובה משום צדקתו, ואין אדם שלא תועיל לו תשובה משום רשעתו.

אפילו יהא אדם צדיק גדול, אומרים לו: שובה ישראל. שהרי ככל מה שהאדם מתעלה יותר גם תשובתו נעלה יותר שמגעת עד כסא הכבוד.

אפילו יהא אדם רשע גדול וכופר בעיקר חס ושלום, אין דרך התשובה חסומה בפניו ועדיין נקרא הוא לשוב לה'.

גדולה תשובה שמגעת עד כסא - בתפילת המנחה מוסיפים בתפילת הלחש "סדר וידוי". טעם תקנה זו הוא לפי שאין יום הכיפורים מכפר בלי תשובה, ועיקרה של התשובה הוא הודוי, לכך מקדים הכבוד, שנאמר, שובה ישראל עד ה' אלוך.

שבת מוסר

צדקה צריך לתת לעני לפי צורכו, כלומר, אם צריך ממון יש לתת לו, אם צריך לבוש יש לתת לו וכן הלאה. ככל שהעני קרוב יותר לאדם כך האדם מחויב לתת לו יותר, והוא קודם לכל שאר העניים. לכן, יש לתת בראשונה לקרובי משפחתו, אנשי עירו ורק לאחר מכן לשאר עניים. גאולת ישראל תלויה במצות צדקה שנאמר: "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה". בכלל מצות הצדקה היא לתת לעני בסבר פנים יפות ולשמחו בדברים. כיום ניתן לצאת ידי חובה בנתינת צדקה לארגוני החסד המוכרים, אולם גם לעניים מזדמנים ראוי לתת צדקה כל שהיא על מנת שלא לעבור על לאו זה.

דברי התורה לעילוי נשמת היקרות והנעלות

מרת פורטונה ארביב בת רחל ז"ל

מרת רוזה לוי בת שמחה (מחו) ז"ל

תנצב"ה

הליכות מלכי

יום הניפורים

הנה שנינו במשנה במסכת יומא (דף פה:), דרש רבי אלעזר בן עזריה: נאמר בתורה (ויקרא טז) על יום הכפורים, "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו". עבירות שבין אדם למקום (לה') יום הכפורים מכפר (אם עשה תשובה), עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה (כלומר לפייס) את חברו. ולכן אם הקניט את חברו, או פגע בו בכל דרך שהיא, חייב לפייסו שימחל לו על מה שנעשה.

וכן שנינו במסכת בבא קמא (צב.), אודות מי שהזיק את חברו, אף על פי שהוא נותן לו (כלומר משלם לו על הנזק שגרם), אין נמחל לו עד שיבקש ממנו (מחילה), שנאמר (לענין אבימלך שלקח את שרה מאברהם אבינו, ואמר לו ה') "ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחייה", ואילו לא היה אברהם מוחל לו, לא היה עווננו נמחל. והיינו שמלבד מה שצריך לחזור בתשובה לפני ה' על אותו עוון שהזיק את חברו, צריך גם לפייס את חברו שימחל לו. וכשמבקש מחילה מחברו, אין ראוי לחברו להכביד עליו ולסרב למחול לו. ומגנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי?, שנאמר "ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך".

וכן פסק רבנו הרמב"ם (פ"ב מהל' תשובה) וזו לשונו: אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרים אלא על עבירות שבין אדם למקום, אבל עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו. לא רצה חברו למחול לו, מביא לו שלשה בני אדם מריעיו (מידידיו) ומבקשין ממנו שימחל. לא נתרצה להם, מביא לו שניה ושלישית (כלומר בא לפניו עם עוד שלשה מריעיו ושוב עוד שלשה מריעיו), לא רצה (למחול), מניחו והולך לו, וזה שלא מחל הוא החוטא. (שהיה לו לרחם על חברו ששב בתשובה ולמחול לו). ואם היה רבו (כלומר שחטא כלפי רבו), הולך ובא אפילו אלף פעמים עד שימחל לו. וכן פסק מרן בשלחן ערוך (סי' תרו).

אסור לאדם להיות אכזרי ולא להתפייס, אלא יהיה נח לרצות (למחול) וקשה לכעוס, ובשעה שמבקש ממנו החוטא למחול, מוחל לו בלב שלם ובנפש חפיצה, וזהו דרכם של זרע ישראל ולבם הנכון. אבל עובדי כוכבים אינם כן, אלא ועברתן שמרה נצח. (ששומרים טינה לעולם למי שפגע בהם).

החוטא לחברו ומת חברו קודם שיבקש ממנו מחילה, מביא עשרה בני אדם סמוך לקברו, ואומר חטאתי לאלקי ישראל ולפלוגי (כלומר יאמר את שם חברו הנפטר) זה שחטאתי לו. וכתב הרמב"ם, שצריך שיפרט באיזה דבר חטא כנגד חברו, וכן פסק בספר אליה רבא ובמשנה ברורה. ואם הוא בעיר אחרת די שיבקש מחילה מן הנפטר בפני עשרה. ואם יש לו מי מידידיו שמתגורר במקום מנוחתו של הנפטר, יעשהו שליח שיבקש בשמו מחילה מן הנפטר בפני עשרה שיעמדו סמוך לקברו של הנפטר.

דרשת שבת שובה

הקהל הקדוש מוזמן לדרשת שבת שובה מפי כב' מורנו ועט"ר הרב אורי סבן שליט"א
הדרשה תקיים בשבת קודש בבית הכנסת "בית יעקב" סמיה רח' וספטל בשעה 16:15
תפילת מנחה בשעה 18:00

מספרים שרבי אלימלך מליז'נסק אמר לחסידים שלו - רצונכם לראות איך מתפללים תפילת יום כיפור, לכו לקצה העיר לביתו של החייט וראו איך מתפלל יהודי. הרבי אומר, החסידים עושים. הלכו החסידים לביתו של החייט והסתכלו מהחלון, והנה הם רואים את החייט ובני ביתו מתפללים תפילה פשוטה כדרך החייטים הפשוטים. אחר כך עורכים את השלחן ובאים בבגדי חג והשלחן מלא במעדנות ואוכלים והכל.

אחרי הארוחה ניגש החייט לארון הספרים ומוציא פנקס קטן ואומר - רבונו של עולם עכשיו אני מונה את החטאים שלי ושל בני ביתי והוא מונה את כל העבירות והחטאים שעשו הוא ובני ביתו. אחר כך לקח פנקס גדול יותר ואמר - ריבונו של עולם קודם מניתי את החטאים שלי ועכשיו אמנה את החטאים שלך. וקורא את הפוגרומים, ואת העינויים ואת המחלות ואת קשיי הפרנסה והצרות והעינויים והסבל שעברו הוא ובני ביתו בשנה שעברה.

ומר לקרוא ואומר - רבונו של עולם אם לשפוט לפי האמת, הרי אתה חייב לי, אבל אנחנו באווירה של יום הכיפורים ואנו מצווים להתפייס ולסלוח זה לזה.

לוקח החייט בקבוק של מים ומוזג לכוסית. לוקח את הכוסית ומברך - ריבונו של עולם יהי רצון שנמחל זה לזה על עוונותינו, אני בודאי שמוחל לך, אני מקווה שגם אתה תמחל לי ולוגם את הכוסית.

חוזרים החסידים לרב ואומרים - רבי, הרי זו עבירה גדולה, איזה דברים נוראים דיבר החייט.

אומר לכם הרב - דעו לכם שכל שנה ושנה מחכה הקדוש ברוך הוא וכל הפמליה של מעלה לשמוע את דבריו של החייט ומתפילתו נעשית שמחה בכל העולמות.
(הערה: סיפור זה מופיע בגירסאות שונות ושמעתיו מפי מספרים אחדים. מטרתו להראות כי תפילה פשוטה היוצאת מן הלב, היא התפילה האמתית).

מנהג כפרות

בערב יום הכיפורים נוהגים לעשות כפרות. לוקחים תרנגול לזכר ותרנגולת לנקבה. טוב לקחת תרנגול לבן, לרמז על הלבנת החטאים, שנאמר בישעיה: "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו".

נוהגים שאשה מעוברת לוקחת לכפרה שני עופות, תרנגול ותרנגולת. נוטל את הכפרה בימינו ומסבבו סביב ראשו ואומר: "זה חליפתי, זה תמורת, זה כפרתי, זה התרנגול ילך למיתה ואני אכנס ואלך לחיים טובים ארוכים ולשלום", - כך יעשה שלוש פעמים. כפרה זו, אין משמעותה כפרת חטא, שבזה נתכפרו חטאיו ונמחלו לו, אלא לשון חילוף ותמורה, שאם נגזר על אדם מיתה - שיבוא התרנגול תחתיו. ועיקר הכוונה שיתעורר בשעת מעשה לחשוב שאולי ראוי הוא למיתה בעבור עוונותיו ויתחזק לשוב מהם ולבקש רחמים מהקב"ה. ונוהגים לפדות את הכפרות בממון ונותנים הממון לעניים. ויש נוהגים לתת את הכפרות עצמם לעניים.

ויש העושים פדיון כפרות בממון ונותנים את הכסף לצדקה.

עלון זה יוצא בתרומת הגבירים היקרים החפצים בעילום שם, וברכתי שגורה להם, שה' ישלם פועלם, ותהי משכורתם שלמה מאת הבורא יתברך, העורך